

8.9.2014

Dnro 1460/4/14

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

POLIISIN YHTEYDENOTTO KANTELIJAAN

1

KANTELU

Kantelija A arvosteli 28.3. ja 14.4.2014 saapuneissa sähköpostiviesteissään Jyväskylän poliisin menettelyä.

Ensinnäkin A arvosteli asiansa esitutinnan viipymistä. Hän kertoi joutuneensa toukokuussa 2013 seksuaalirikoksen uhriksi, josta hän heti teki rikosilmoituksen. Rikoksesta epäiltyä kuultiin vasta vuoden 2014 puolella eikä esitutkinta ollut vielä valmis maaliskuussa 2014 A:n lähettäessä kantelunsa oikeusasiamiehelle.

Lisäkirjoituksessaan 14.4.2014 A kertoi asian tutkijan soittaneen hänelle ja ilmoittaneen esitutinnan valmistuneen. Samassa puhelussa tutkija oli kantelun mukaan sättänyt A:ta sanoen, että jos kaikki tekisivät kanteluita kuten A, poliisille ei jäisi aikaa tehdä oikeita töitä. A:n mukaan tutkija oli myös sanonut toivovansa, että A olisi nyt kantelun tehtyään onnellinen. A katsoi, etteivät tutkijan kommentit ole hyväksyttäviä.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Esitutinnan kesto

- - -

Kannanotto

- - -

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei mielestäni ole osoitettavissa kenenkään yksittäisen poliisimiehen menetelleen kantelun tarkoittamassa esitutkinnassa tavalla, joka antaisi minulle laillisuusvalvojana aiheita arvostella heitä tai muutoinkaan katsoa esitutinnan viipyneen lainvastaisesti. Kiinnitän kuitenkin poliisilaitoksen huomiota siihen, että seksuaalirikosten joutuksa esitutkinta tulisi pyrkiä turvaamaan.

Lopuksi totean selvityksissä esitetyn johdosta tältä osin, että oikeusasiamiehelle tehty kantelu esitutkinnan kestosta ei sinällään ole peruste kiirehtiä esitutkintaa. Eri asia on, että kantelussa voidaan esittää seikkoja, jotka poliisin on perusteltua ottaa huomioon tehtäviään priorisoidessaan. Sama koskee asianosaisten poliisille tekemiä kiirehtimispyyntöjä. Niissäkin voidaan kiirehtimisen perusteeksi esittää seikkoja, jotka on syytä huomioon, vaikka kiirehtimispyyntö sinällään ei olekaan peruste priorisoida jotain asiaa.

3.2

Vanhempi rikoskonstaapeli B:n (tutkija) yhteydenotto A:han 3.4.2014

Arvioinnin lähtökohtia

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Poliisin hallinnosta annetun lain 15f §:n mukaan poliisimiehen on virassa ja yksityiselämässään käyttäydyttävä siten, ettei hänen käyttäytymisensä ole omiaan vaarantamaan luottamusta poliisille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon.

Kysymys on siitä, onko B menetellyt asianmukaisesti ottaessaan yhteyttä poliisista oikeusasiamiehelle kannalleeseen A:han.

Suomen perustuslain 109 §:n mukaan oikeusasiamies valvoo, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet ja muutkin julkista tehtävää hoitavat noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Kuka tahansa voi tehdä oikeusasiamiehelle tämän valvontavaltaan kuuluvan toimintaa koskevan tutkintapyynnön. Oikeusasiamies harkitsee, onko aiheellista ryhtyä tutkimaan asiaa ja millaista selvitystä kulloinkin on tarpeen asian tutkimiseksi hankkia.

Kanteluinstituutio kuuluu perustuslaintasoisena oikeusjärjestykseen. Laillisuusvalvonnan tehtävänä on virkainten lainmukaisuuden jälkikäteiskontrolli ja sen ohjaus esimerkiksi kannanotoin vastaisen varalle. Hyvin hoidettu laillisuusvalvonta myös vahvistaa luottamusta viranomaistoiminnan asianmukaisuuteen. Vain valvottu vallankäyttö voi olla aidosti luottamusta herättävää. Laillisuusvalvonta tukee siten olemassaolollaan osaltaan koko oikeudellisen järjestelmämme uskottavuutta.

Jotta laillisuusvalvonta voi nämä yhteiskunnalliset tehtävänsä täyttää, on tärkeää, että ihmiset voivat vapaasti ja seuraamuksia pelkäämättä ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista ja epäilyistään laillisuusvalvojille ja saattaa ne tutkittavaksi. Kaikenlainen puuttuminen kantelu-oikeuden käyttämiseen kohdistuisi ensinnäkin yksilön oikeusturvakeinon käyttämiseen ja toiseksi voidaan tulkita yleisemmin kannanotoksi koko viranomaistoiminnan valvontaa vastaan.

Korostan, että virkamiehen on alistuttava siihen, että hänen virkatoimensa voidaan saattaa asianmukaisen tutkinnan kohteeksi – tapahtukoonpa tämä virkamiehen omasta mielestä miten väärin perustein hyvänsä. On sinänsä ymmärrettävää, että kantelun kohde voi pahastua häneen virkamiehenä kohdistetuista mielestään aiheettomista ja ehkä loukkaaviksikin kokemistaan epäilyistä ja väitteistä. Virkamiehen tulee kuitenkin käyttäytyä asiallisesti silloinkin, kun hänen virkatoimiaan arvostellaan.

Virkamies voi luonnollisesti puolustautua. Kantelutapauksissa hänellä on mahdollisuus oikaista mielestään virheelliset epäilyt tai väitteet laillisuusvalvojalle antamassaan selvityksessä ja tuoda siinä esille kaikki ne näkökohdat, jotka hän haluaa saattaa laillisuusvalvojan tietoon ratkaisua varten. Nimenomaan tämä on se tapa, jolla virkamies selvittää omaa kantaansa asiassa sen siirryttyä kantelumenettelyyn. Suorasta yhteydenotosta kantelijaan sen sijaan voi olla helposti seurauksena tilanteen kärjistyminen, jolloin myös väärinkäsitysten vaara kasvaa.

Tällaisiin yhteydenottoihin tulisikin suhtautua hyvin pidättyvästi ja harkitusti. Jo asetelmansa vuoksi niihin sisältyy läheinen vaara siitä, että kantelija kokee virkamiehen puuttuvan hänen perustuslailliseen oikeuteensa epäasiallisella tavalla. Tällainen vaara kasvaa, jos kantelun kohde ryhtyy arvostelemaan kantelun sisältöä tai oikomaan siinä esitettyjä epäilyjä taikka väitteitä. Kantelijan moittiminen kantelun tekemisestä on virkamiesasemaan täysin sopimatonta.

Kannanotto tutkija B:n menettelyyn

A:n ja B:n kertomukset puhelinkeskustelustaan 3.4.2014 poikkeavat toisistaan. B on pääosin kiistänyt A:n kertoman. Ainakaan asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä tuon puhelinkeskustelun sisällöstä ei ilmeisestikään ole saatavissa.

Joka tapauksessa B kertoo saaneensa tietää, että oikeusasiamiehen kansliasta oli tilattu A:n asian esitutkintapöytäkirja ja soittaneensa A:lle kysyäksään, minkä asian vuoksi tämä oli ottanut yhteyttä oikeusasiamieheen. B myös kertoo todenneensa A:lle, että jos kaikki kyseenalaistaisivat poliisin toiminnan samalla tapaa, niin poliisityötä olisi mahdotonta tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti suorittaa. A:n mukaan keskustelu oli molemmin puolin kiivaanpuoleista, mitä en katso olevan aihetta epäillä.

Huomionarvoista on, että nimenomaan B otti A:han ja että yhteydenoton syy oli se, että B selvästikin epäili A:n kannalleen oikeusasiamiehelle, mihin hän sai vahvistuksen A:lta. B:nkin kertomasta käy mielestäni ilmi, että hän on kommentoinut asiaa tavalla, jonka A on perustellusti voinut tulkita kantelun tekemistä arvostelevaksi.

Poliisilaitos on lausunnossaan korostanut, että kansalaisella on oikeus kaikissa tapauksissa saattaa asiansa kantelumenettelyssä tutkittavaksi, eikä poliisiin tule siitä ketään arvostella. Kantelu tai poliisin toiminnan arvostelu ei poliisilaitoksen mukaan yleensä vaaranna poliisin tasapuolisuutta tai yhdenvertaisuutta. Poliisilaitos on saattanut käsityksensä B:n tietoon.

Omasta puolestani totean, että edellä esittämistäni lähtökohdista B:n menettelyä voi arvostella. Kuten kantelusta käy ilmi, tällaiseen yhteydenottoon liittyvät vaarat ovat tässä tapauksessa toteutuneet. A on mielestäni perustellusti kokenut, että hänen oikeuteensa tehdä kantelu on puututtu.

Katson, että B:n menettely osoittaa huonoa harkintaa ajatellen poliisimieheltä vaadittavaa käytöstä. Kiinnitän vastaisen varalle hänen huomiotaan edellä esittämiini näkökohtiin hänen menettelystään.

3.3

Muuta

A:n ja B:n muista kuin edellä kohdassa 3.2 käsitellyistä yhteydenotoista saatu selvitys on ristiriitaista. Lisäselvitystä ei ilmeisestikään ole saatavissa. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei näiltä osin ole osoitettavissa moitittavaa menettelyä.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen B:n menettelystä hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lisäksi lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä tiedoksi Sisä-Suomen poliisilaitokselle ja kiinnitän sen huomiota seksuaalirikosten joutuisan esitutkinnan turvaamisen tärkeyteen.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aihetta.